

Elfiske i Kureåa, Rygge kommune

3. september 2018

Ole-Håkon Heier, Norges jeger- og fiskerforbund Østfold

**NORGES Jeger-
OG FISKERFORBUND**

Innledning

Kureåa renner gjennom Rygge kommune fra Vansjø til Kurefjorden. Den er ikke noen naturlig utløpsbekk fra Vansjø, men grunneiere har bygget en pumpestasjon ved Vansjø som pumper vann over i bekken. Dermed kan alle med strandlinje til bekken bruke vann fra bekken til vanningsvann. Dette gjør at bekken alltid går med god vannføring i sommerhalvåret, og bekken er nok i så måte temmelig unik blant sjøørretbekkene i fylket. Vinterstid stoppes pumpeanlegget da det ikke er behov for vanningsvann. Bekken har likevel såpass stort nedbørsfelt at den aldri går tørr.

Bekken er sjøørretførende, men en demning beliggende 1,2 kilometer oppstrøms utløpet i Kurefjorden har fungert som et hinder for videre oppvandring (dog ikke et absolutt hinder). I tillegg har det vært en demning ved Kirkegrenda som også har fungert som et hinder.

Kureåa ble elfisket av Leif-Roger Karlsen hos Fylkesmannen i Østfold den 18. oktober 1999 (Leif R. Karlsen 2015). Han fisket ett strekk nedstrøms demningen ved Søndre Gulland og et strekk omtrent tilsvarende vårt nedre strekk ved Kirkebygda (se under material og metoder). Karlsen fanget en fisk nedstrøms demningen ved Gulland og 8 fisk oppe ved Kirkebygda. Flere av disse var gytefisk opp mot 44 cm, kun en fisk var under 10 cm lang.

Moss og omegn jeger- og fiskerforening (MOJFF) har i samarbeid med Fylkesmannen og grunneiere bygget en fisketrapp i Kureåa ved Søndre Gulland. Den ble ferdigstilt våren 2018. MOJFF har også laget trappetrinn i demningen ved Kirkegrenda og anlagt 8 gyteplasser for sjøørret oppstrøms Kirkegrenda og nedstrøms Kurefjordveien (fv 335).

Ferdig utbedret dam ved Søndre Gulland.

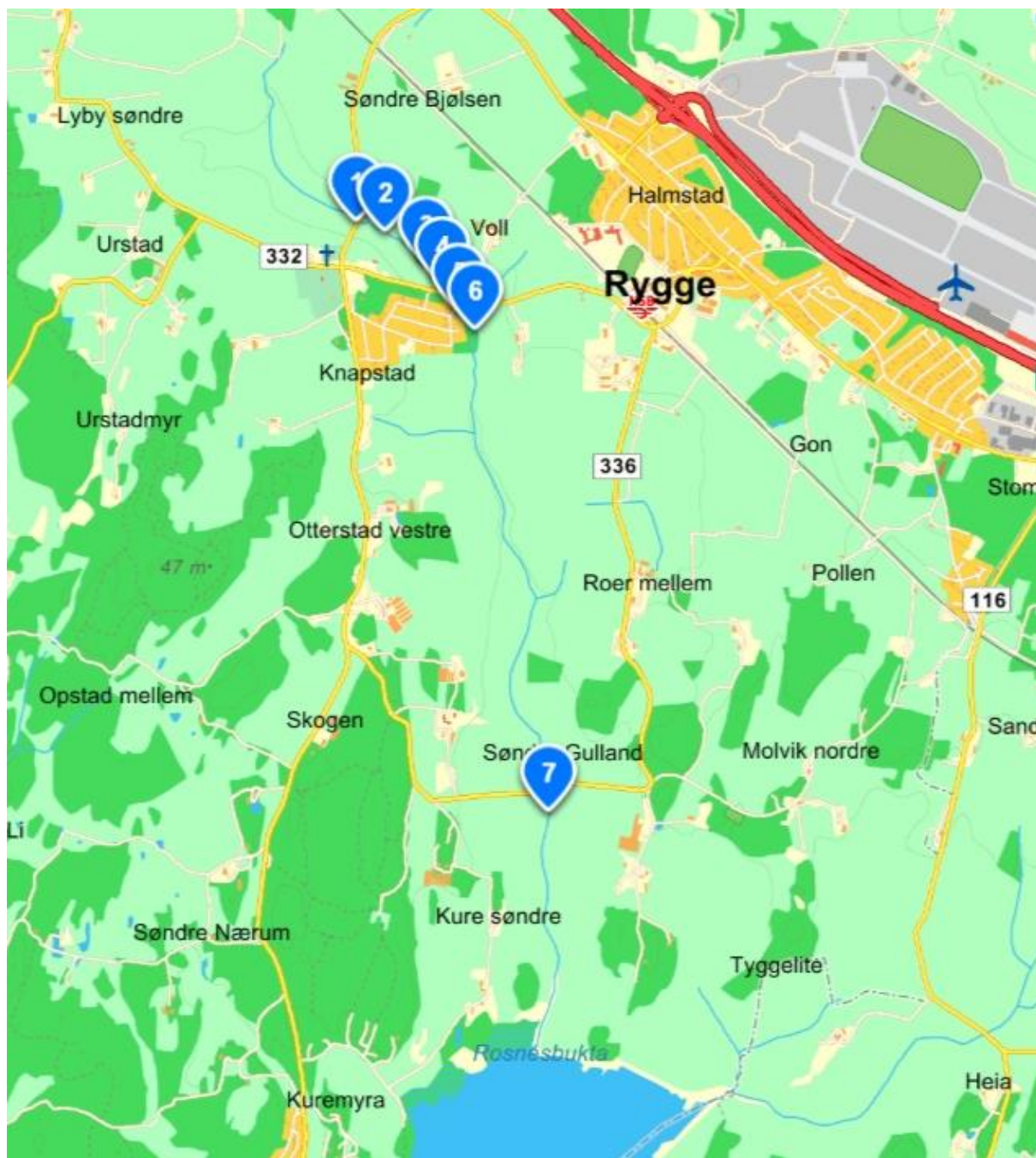
Elfiske i den nye trappetrinnsdammen ved Kirkebygda.

Material og metoder

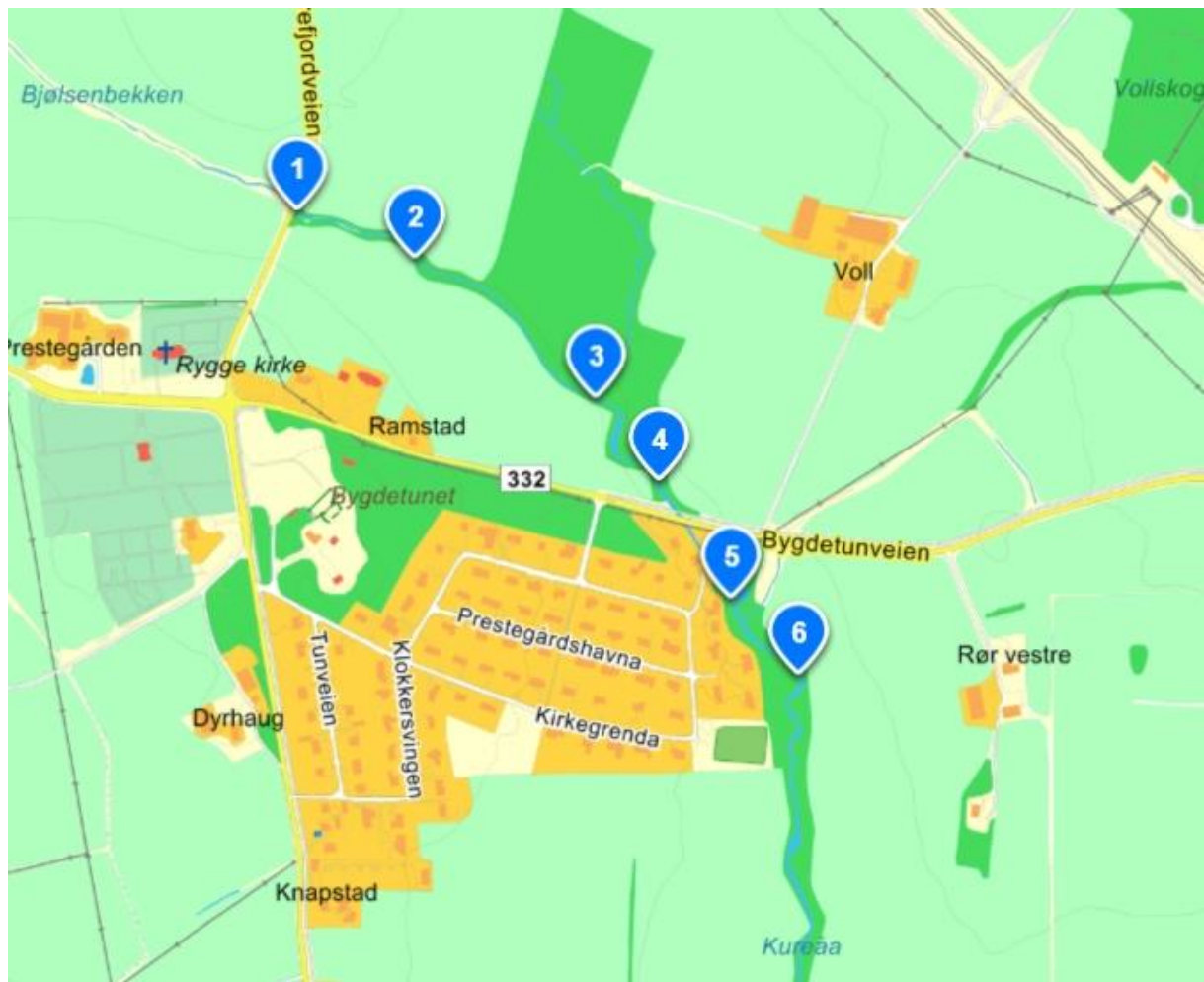
Det ble gjennomført elektrofiske på tre utvalgte strekninger i Kureåa den 3. september 2018. Fisket ble utført med et Terik Technology GeOmega FE4 apparat. Apparatet var innstilt på høy spenning og høy frekvens. Vannet virket å ha lav ledningsevne. Kombinert med mye strøm og dypt vann medførte dette relativt krevende elfiskeforhold (noe som forklarer andelen observerte, men ikke fangede fisk, se resultater).

Ole-Håkon Heier fra NJFF Østfold brukte selve apparatet, og ble assistert av fire personer fra Moss og omegn JFF: Kjetil Johansen, Knut R. Utne, Petter Mellum og Morten Nilsen.

De aktuelle strekningene var cirka 100 meter lange, se kart for plasseringen i vassdraget.

Bilde: Oversiktskart over prøvefiskestrek (1-2, 3-4 og 5-6) og den nye fisketrappa ved Søndre Gulland (Kartkilde: www.gulesider.no).

Bilde: Oversiktskart over prøvefiskestrek (1-2, 3-4 og 5-6) (Kartkilde: www.gulesider.no).

Hver strekning ble kun gått en gang, da hensikten var å dokumentere mengden 0+ før og etter tiltaket, og vi kun observerte en fisk under 10 cm og fanget ingen. Da vurderte vi det dithen at det ikke var nødvendig å gå flere ganger.

Alle fangede fisk ble veid og målt før de ble gjenutsatt.

Veiing og måling av fisk.

Resultater

Strek 1-2

Strekningen ligger i sin helhet i tett løvskog. Flere nye gyteområder er anlagt. Disse er av god kvalitet. Bekkebunnen er for øvrig bestående av mye hard leire, stedvis dekket av et tynt gruslag der det strømmer mest, og løs leire der det strømmer lite. Det kunne med fordel vært flere større steiner i bekkeløpet for å ha flere standplasser og skjul for småfisk. Strekningen ender i to stålkulverter under Kurefjordveien.

Det ble observert, men ikke fanget, 8 ørret. Ingen så ut til å være mindre enn 10 cm lange. Det ble derfor ikke registrert noen 0+.

Strek 3-4

Strekningen ligger i sin helhet i tett løvskog. Flere nye gyteområder er anlagt. Disse er av god kvalitet. Bekkebunnen er for øvrig bestående av mye hard leire, stedvis dekket av et tynt gruslag der det strømmer mest, og løs leire der det strømmer lite. Dette strekket er gjennomsnittlig dypere enn strekk 1-2. Det kunne med fordel vært flere større steiner i bekkeløpet for å ha flere standplasser og skjul for småfisk.

Det ble observert, men ikke fanget, 6 ørret. Kun en av disse var klart mindre enn 10 cm lange og sannsynlig 0+. 7 ørret ble fanget. Det ble også fanget to karpefisk mindre enn 7 cm lange; 1 laue og 1 mort. Det ble også observert, men ikke fanget, 1 havniøye.

De 7 fangede ørretene ble veid og målt: 133g-23cm, 94g-21cm, 66g-18cm, 44g-15cm, 40g-16cm, 32g-14.5cm og 26g-13.5cm.

Strekk 5-6

Den nedre delen av strekningen ligger i barskog. Deretter tar løvskogen over, men det er ikke så tett. Bekkebunnen veksler mellom løs og hard leire, stedvis dekket av et tynt gruslag der det strømmer mest, og løs leire der det strømmer lite. Dette strekket er gjennomsnittlig grunnere enn strekk 1-2, men dypet varierer mye. Det er lite skjul i bekkeløpet. Det kunne derfor med fordel vært flere større steiner i bekkeløpet for å ha flere standplasser og skjul for småfisk. Fisken har heller ikke gytemuligheter slik substratet er i dag.

Det ble observert, men ikke fanget, 11 ørret, anslagsvis med lengder mellom 10 og 30 cm. Det ble fanget 6 ørret. Disse ble veid og målt: 138g-23.5cm, 106g-22.5cm, 57g-18cm, 39g-15.5cm, 31g-14.5cm, 30g-14.5cm.

Konklusjon

Våre resultater er i tråd med hva som ble dokumentert av Leif R. Karlsen 2015. En viktig forskjell er at hans elfiske ble utført i gytetiden. Han fant derfor flere store fisk. Vårt fiske ble lagt til starten av september for å dokumentere mengden 0+ og 1+. Resultatene viser at det er lite reproduksjon av ørret i bekken. Dette er heller ikke overraskende gitt at bunnssubstratet i bekken for en stor del har bestått av leire (før gytégrusområdene ble anlagt tidligere i 2018).

Vi har ikke tatt skjell- eller otolittprøver av fisken for å se på alder, men det kan godt være at mange av de fiskene vi fanget er ørret som lever på bekken hele året. De kan derfor være langt eldre enn hva størrelsen skulle tilsi.

Formålet med vårt elfiske er å dokumentere utviklingen av ørretyngel i bekken før og etter ferdigstilt fisketrapp. De samme strekningene vil derfor bli elfisket på omtrent samme tid i 2019 for å se om det har skjedd gyting i Kureåa etter gjennomførte habitatforbedrende tiltak og fjerning av vandringshindre.

Kilder

Leif R. Karlsen 2015. «20 år med el-fiske av sjøørretbekker i Østfold (1996-2015)».

Fylkesmannen i Østfold, miljøvernavdelingen. Rapport nr. 3. 2015: 1-224